

PRIESTOROVÉ ASPEKTY FORMOVANIA SIETE ZASTUPITEĽSKÝCH ÚRADOV V KONTEXTE ZAHRANIČNEJ POLITIKY SLOVENSKEJ REPUBLIKY

Róbert Grác, Vladimír Slavík*

* Univerzita Komenského v Bratislave, Prírodovedecká fakulta, Katedra humánnej geografie a demogeografie, Mlynská dolina, 842 15 Bratislava, grac@fns.uniba.sk, slavik@fns.uniba.sk

Spatial aspects of the representative offices network in the context of the foreign policy of the Slovak Republic.

The main aim of this paper is to present the results of an analysis of the spatial localization of the Slovak diplomatic missions and embassies abroad and the foreign embassies accredited to the Slovak Republic with stress on the structure and geographical location of the various types of representative offices in the context of recent Slovak foreign policy.

Key words: foreign policy, diplomacy, representative authority, embassy, consulate, spatial localization

ÚVOD

Dynamika vývoja medzinárodných vzťahov v kontexte prebiehajúcich procesov globalizácie postavila Slovenskú republiku pred úlohu zabezpečiť výkon zahraničnej politiky v koincidencii s maximálnou efektívnosťou presadzovania vlastných záujmov v rámci možností vnútorného potenciálu. Slovenská republika patrí k štátom, ktorého geopolitické postavenie vyžaduje čo najširšiu interakciu a väzby s vonkajším svetom. V súlade s národnými záujmami a cieľmi zahraničnej politiky musí Slovenská republika využívať jednotlivé nástroje zahraničnej politiky, medzi ktoré patrí aj zahraničná služba so zastupiteľskými úradmi. Rozvoj siete zastupiteľských úradov je determinovaný potrebami a možnosťami Slovenskej republiky. Flexibilné plnenie cieľov zahraničnej politiky na relevantnej úrovni významným spôsobom determinuje komplexné postavenie a percepciu Slovenskej republiky.

Slovensko ako malá krajina má v súčasnosti pomerne rozsiahlu sieť diplomatického zastúpenia, ktorá je prakticky od svojho vzniku v procese transformácie a prispôbovania sa potrebám samostatného Slovenska aj jeho meniacemu sa postaveniu vo svete. V príspevku sa pokúsime v kontexte zahraničnej politiky analyzovať priestorovú lokalizáciu zastupiteľských úradov Slovenskej republiky a následne aj sieť zahraničných zastupiteľských úradov akreditovaných pre Slovenskú republiku.

VYBRANÉ ASPEKTY ZAHRANIČNEJ POLITIKY V LITERATÚRE

Problematika zahraničnej politiky v sebe zahŕňa pomerne široké spektrum problémov. Diferenciácia jednotlivých výskumov je výsledkom odlišného aspektu vnímania daného problému. V geografii sa takéto výskumy vykonávajú hlavne v rámci politickej geografie. Pomerne rozsiahlu časť venovanú zahraničnej politike možno nájsť v prácach Glassnera a Fahrera (2004), Taylora (1999),

Flinta (2002), prípadne Lyncha (2005), z predstaviteľov slovenskej politickej geografie možno spomenúť Bučeka (2006) a Ištoka (2003). Zahraničná politika patrí k elementárnym prvkom charakterizujúcim štátnu suverenitu. Duleba et al. (1998, p. 4) definujú zahraničnú politiku ako „*súhrn stanovených cieľov, nástrojov a postupov, prostredníctvom ktorých štát presadzuje svoje záujmy v zahraničí*“. Łos-Nowak (2002, p. 192) zahraničnú politiku charakterizuje ako „*dynamický proces formulovania a realizácie národných záujmov v polyarchickom a polycentrickom medzinárodnom prostredí*“. Realizácia a úspešnosť zahraničnej politiky je v závislosti na spôsobe aplikácie diferencovaných metód, techník a prostriedkov pre dosiahnutie cieľa determinovaná širokým spektrom faktorov – exogénnych aj endogénnych. V rámci tohto spektra považujeme za hlavné determinanty možnej realizácie zahraničnej politiky mieru vnútorného konsenzu vyplývajúcu z definovania národných záujmov, inštitucionálnu bázu potrebnú pre zabezpečenie fungovania zahraničnej politiky (neopomínajúc relevantnú úroveň profesionality ľudských zdrojov) a v neposlednom rade tiež charakter medzinárodného prostredia. Hlavným prostriedkom zahranično-politickej činnosti každého štátu je diplomacia, ktorá je predmetom viacerých štúdií (Leonard et al. 2002, Batora 2004a, 2004b, 2005, 2006 a 2008, Berridge 2005, Lynch 2005, Bratberg 2008, Batora a Hocking 2009). Ide o praktickú činnosť štátu, ktorá smeruje k uskutočňovaniu jeho zahraničnej politiky, k realizácii jeho cieľov na medzinárodnej scéne, k hájeniu jeho práv a záujmov v zahraničí. Možno súhlasiť s Bátorom (2005, p. 61), ktorý označil diplomaciu ako „*...súhrn pravidiel, noriem a zásad, ktoré upravujú vzťahy medzi štátmi*“. Žaloudek (2004, p. 90) chápe diplomaciu ako „*nástroj realizácie zahraničnej politiky, t. j. súbor orgánov pôsobiacich v diplomatickej službe a presadzujúcich zahraničnú politiku štátu voči iným štátom cestou rokovania a uzatvárania medzinárodných dohôd*“. Rusiňák (2007, p. 6) charakterizuje diplomaciu ako aktivitu, „*prostredníctvom ktorej sa realizuje zahraničná politika. Zahŕňa osoby, inštitúcie a opatrenia, prostredníctvom ktorých sa realizujú rozhodnutia v oblasti medzinárodných vzťahov, vrátane diplomatického zboru, zastupiteľských úradov (veľvyslanectiev), konzulátov a diplomatických misií všeobecne v cudzích krajinách a medzinárodných organizáciách*“. Pajtínka (2007) považuje diplomaciu za najdôležitejší zahranično-politický nástroj súčasnosti. Podľa tohto autora je práve kvalitná diplomacia kľúčová pri úspešnej realizácii zahranično-politických priorít. Pešek (2007) sa domnieva, že nové funkcie diplomacie sú determinované globalizáciou medzinárodných vzťahov. Úlohou diplomata je potom vyjednávať, reprezentovať a informovať o hostiteľskej krajine, dohliadať na záujmy občanov vlastnej krajiny nachádzajúcich sa alebo pôsobiacich na jej území, ako aj starať sa o správne záležitosti. V zahraničí má diplomatické výsady a imunity, ktoré určuje medzinárodné diplomatické právo, najmä Viedenský dohovor o diplomatických stykoch z roku 1961, Viedenský dohovor o konzulárnych stykoch z roku 1963 a Dohovor o osobitných misiách z roku 1969. Tieto dokumenty záväzným spôsobom upravujú zásady a podmienky právneho postavenia, výsady a imunity triedy a funkcie diplomatov a konzulárnych pracovníkov. Mattoš (2007) akcentuje potrebu odbornej prípravy pracovníkov zahraničnej služby, pretože plnenie zahraničných a diplomatických úloh je výsledkom zahraničnej a diplomatickej služby krajiny.

Z ostatných zahranično-politických štúdií možno spomenúť práce Baláža a Trenčianskej (2007), ktorí sa zaoberajú zahranično-obchodnou politikou Slovenskej republiky po vstupe do Európskej únie. Zahraničnú ekonomickú službu zasa diskutuje Csabay (2007). Kurucz (2007, p. 62) analyzoval problematiku kultúrnej diplomacie, ktorú označil ako „...špecifickú činnosť ktorá sa zameriava na sprostredkovanie výmeny kultúrnych hodnôt v súlade so zahraničnopolitickými cieľmi štátu“. Podľa autora kultúrna diplomacia plní dve hlavné úlohy – univerzálnu (zameranú na podporu vzájomného porozumenia medzi štátmi prostredníctvom kultúry) a špecifickú (smerujúcu k vytváraniu pozitívneho obrazu štátu). V tomto kontexte zohrávajú dôležitú úlohu aj slovenské inštitúty ako určitá forma zastupiteľského úradu. Dimenziami slovenskej diplomacie sa zaoberal Pajtinka (2007, p. 77), ktorý analyzoval slovenskú diplomaciu na začiatku 21. storočia. Charakter diplomacie je podľa autora „determinovaný vplyvom globalizačných a integračných procesov, ako aj pozíciou Slovenskej republiky ako malého štátu v medzinárodných vzťahoch“, pričom rozlišuje tri dimenzie – európsku diplomaciu, multilaterálnu a bilaterálnu diplomaciu. Aktívna diplomacia a jej úlohy boli zase predmetom práce Peška (2007).

Zaujímavým je príspevok Škvrndu (2007), ktorý sa zaoberá úlohou postmodernistických teórií v medzinárodných vzťahoch a priestor venuje aj vybraným otázkam vplyvu postmodernity na zahraničnú politiku štátu. V rámci snahy o zaradenie postmodernistických teórií autor vymedzil dve skupiny. Prvú tvoria podľa neho tradičné teórie, ktoré vznikli v prvej polovici 20. storočia (realistické, idealistické a liberálne) a druhú skupinu predstavujú teórie druhej polovice 20. storočia (scientistické a kritické). Weiss (2007) zase diskutuje o problematike formovania slovenskej diplomacie a jej inštitucionálnych základoch, pričom sa zameriava na analýzu faktorov, ktoré ovplyvňovali procesy formovania inštitucionálnych základov a personálneho budovania slovenskej diplomacie.

VÝVOJ ZAHRANIČNEJ POLITIKY SLOVENSKEJ REPUBLIKY

Prvý január 1993 znamenal prelomový okamih v histórii Slovenska, pretože s rozdelením Česko-Slovenskej federatívnej republiky súvisel vznik samostatného suverénneho štátneho útvaru – Slovenskej republiky. Tradícia v súvislosti so štátnosťou na Slovensku absentovala, keďže vo svojej histórii bývalo súčasťou iného štátneho útvaru s výnimkou relatívne krátkeho obdobia Slovenského štátu v rokoch 1939-1945. Duleba et al. (1998, p. 4) upozorňujú na skutočnosť, že v období Slovenského štátu nemožno hovoriť o štátnej suverenite v pravom zmysle, pretože existovala nemecko-slovenská obranná zmluva, „ktorá slovenskú vládu zaväzovala uskutočňovať svoju politiku v zhode s nemeckou vládou a svoje sily organizovať v úzkej zhode s nemeckou brannou silou“. Treba však upozorniť na akceptáciu exogénnych zahranično-politických atribútov vo forme existencie príslušného rezortného ministerstva, diplomatického zastúpenia v zahraničí, prijímania zahraničných veľvyslancov a pod.

Vznikom samostatného suverénneho štátu v roku 1993, keď sa Slovenská republika stala novým elementom na mape Európy, došlo k jej rýchlemu medzinárodnému uznaniu. Konsenzus v kontexte zamerania a stanovenia priorít zahraničnej politiky bol zrejмый, predovšetkým z hľadiska integrácie Slovenskej republiky do európskych a transatlantických politických, ekonomických a bez-

pečnostných štruktúr. Zahraničná politika by mala vychádzať zo štátnych záujmov Slovenskej republiky s cieľom zabezpečiť nevyhnutné medzinárodné podmienky pre upevnenie bezpečnosti a hospodárskej prosperity štátu.

Nadviazaniu diplomatických vzťahov s dôležitými štátmi sveta predchádzala akceptácia a kontinuita základných bilaterálnych a multilaterálnych dokumentov z obdobia Česko-Slovenskej federatívnej republiky. Vzťahy s členmi Európskej únie a jej optimálne fungovanie sú základom zahraničnej politiky Slovenska. Zdôrazňujeme, že nadviazanie diplomatických stykov medzi dvoma štátmi je možné až po vzájomnom uznaní *de iure*. Uznaním podľa práva štát nadobúda medzinárodnú právnu subjektivitu. Uznanie *de facto* znamená, že vznik a existencia štátu je zobrať na vedomie.

Diplomatická misia plní funkcie vyplývajúce najmä z Viedenského dohovoru o konzulárnych stykoch, dohovoru o zvláštnych misiách a pôsobnosti ministerstva ustanovenej zákonom. Štátnu správu na úseku zahraničných vecí vykonáva Ministerstvo zahraničných vecí SR a zastupiteľské úrady. Diplomatickými misiami sú veľvyslanectvá a vyslanectvá, konzulárnymi orgánmi sú konzuláty.

Ministerstvo zahraničných vecí Slovenskej republiky predstavuje ústredný orgán štátnej správy Slovenskej republiky pre oblasť zahraničnej politiky a pre vzťahy Slovenska k ostatným štátom a medzinárodným organizáciám. Ministerstvo zahraničných vecí SR sa kreovalo na báze Ministerstva medzinárodných vzťahov SR, ktoré bolo zriadené ešte v roku 1990 v podmienkach federácie a podliehalo federálnemu ministerstvu zahraničných vecí so sídlom v Prahe. V súvislosti so vznikom Slovenskej republiky došlo aj k transformácii Ministerstva medzinárodných vzťahov SR na ústredný orgán štátnej správy – Ministerstvo zahraničných vecí SR, ktorému bola zverená zodpovednosť za výkon zahraničnej politiky Slovenskej republiky (viac Weiss 2007). V súvislosti s delbou majetku federácie, ktorý zahŕňal aj majetok v zahraničí, bola Slovenská republika schopná v roku 1993 otvoriť svoje zastupiteľské úrady v 53 štátoch sveta a štyri stále misie pri medzinárodných organizáciách.

Formovanie zahraničnej politiky, jej cieľov a priorít, považujeme za dynamický, kontinuálny proces, ktorý je ovplyvňovaný globálnou politickou situáciou. Možno súhlasiť s tvrdením, že „dosahovanie zahranično-politických cieľov štátu predpokladá istý reálny potenciál, ale aj určité vnímanie, hodnotenie a akceptovanie štátu inými účastníkmi medzinárodných vzťahov. To implikuje chápanie zahraničnej politiky ako integrálnej, hoci špecifickej časti politiky štátu, ktorej funkcie sa sústreďujú na pre štát životne dôležité otázky tak vonkajšej bezpečnosti, ako aj suverenity, národno-štátnej identity, rozvoja a modernizácie“ (Weiss 2007, p. 121). Po vstupe Slovenskej republiky do európskych a transatlantických štruktúr sa v kontexte zahraničnej politiky zväčšil význam a priestor venovaný multilaterálnej diplomacii, ktorá poskytuje nové možnosti aj malým a novovznikajúcim štátom pri účinnejšom presadzovaní vlastných záujmov na medzinárodnej scéne. Aj napriek tejto skutočnosti zostáva dominantné spektrum ekonomických, kultúrnych, vedeckých a ďalších záujmov Slovenskej republiky v dimenzii bilaterálnej. Európska únia predstavuje podľa Bátoru a Hockinga (2009) prostredie s vysokou mierou prepojenia jednotlivých členských štátov, čím sa len potvrdzuje dôležitosť bilaterálnej spolupráce. Výskum autorov zameraný na problém bilaterálnej spolupráce členských krajín Európy

skej únie ukázal potrebu a dôležitosť bilaterálnych vzťahov medzi jednotlivými krajinami. Kontinuálny integračný a globalizačný proces paradoxne akcentuje význam bilaterálnych vzťahov, lebo práve v rámci nich sa ponúka možnosť rozvíjať práve tie relácie, ktoré nie sú predmetné v kontexte integračných a globalizačných procesov, čím dochádza k zachovaniu alebo prehĺbovaniu vlastnej identity. Posilňovanie bilaterálnych vzťahov, predovšetkým s vyspelými krajinami, býva preto dlhodobou prioritou v rámci definovania cieľov zahraničnej politiky Slovenskej republiky. Jedným z dôležitých nástrojov na presadzovanie národných, obchodno-ekonomických a najmä exportných záujmov Slovenskej republiky v zahraničí je sieť zastupiteľských úradov.

FORMOVANIE SIETE ZASTUPITEĽSKÝCH ÚRADOV SLOVENSKEJ REPUBLIKY V ZAHRANIČÍ

Sieť zastupiteľských úradov Slovenskej republiky v zahraničí sa systematicky tvorila od vzniku samostatnej Slovenskej republiky na základoch bývalej zahraničnej siete úradov ČSFR, pričom zastupiteľstvá vznikli predovšetkým v tých krajinách, kde Slovenská republika nadobudla nehnuteľný majetok. Prioritnou úlohou zahraničnej služby Slovenskej republiky bola postupná reštrukturalizácia siete zastupiteľských úradov zodpovedajúca politickým, hospodárskym a bezpečnostným záujmom, ako aj finančným možnostiam štátu. V tejto súvislosti považujeme za potrebné zdôrazniť, že budovanie siete zastupiteľských úradov v zahraničí bolo a aj naďalej bude ovplyvňované dvoma faktormi – už spomenutými prioritami Slovenskej republiky a zároveň finančnými možnostami. Pretože zahranično-politická orientácia v kontexte svetovej politiky si vyžaduje pravidelné reflexie nad definovaním priorít, práve finančné limity možno považovať za určujúci faktor pri realizácii zahraničnej politiky, čo sa odráža aj v jej viacerých oblastiach. Finančný aspekt pokladáme za faktor, ktorý ovplyvňuje formovanie siete zastupiteľských úradov ako nástrojov realizácie zahraničnej politiky. Treba poznamenať, že percentuálny podiel rozpočtu MZV SR z dlhodobého hľadiska predstavuje cca 1 % štátneho rozpočtu.

Od roku 1993 boli postupne uzatvorené zastupiteľské úrady v Caracase (Venezuela), Managui (Nikaragua), San José (Kostarika), Lime (Peru), Harare (Zimbabwe), Abu Dhabí (SAE), Santiagu de Chile (Chile), Hanoji (Vietnam, neskôr opätovne otvorený) a Alžíri (Alžírsko), ako aj Generálny konzulát v Padove (Taliansko).

Zároveň boli otvorené zastupiteľské úrady v Záhrebe, Lubľane, Dubline, Rige, Minsku, Taškente, Kuala Lumpur, Astane, Sarajeve, Kuvajte, Misia pri NATO, Misia pri OECD, Generálny konzulát v Brne, Békéšskej Čabe, St. Peterburgu, Užhorode, Krakove, New Yorku, Los Angeles a Šanghaji. Od roku 1998 prijala vláda Slovenskej republiky niekoľko dokumentov upravujúcich problematiku siete zastupiteľských úradov Slovenskej republiky v zahraničí – správy o stave siete zastupiteľských úradov SR v zahraničí, správy o racionalizácii siete zastupiteľských úradov SR v zahraničí, návrhy na úpravu siete zastupiteľských úradov SR v zahraničí a ďalšie. Z uvedených skutočností vyplynul rad opatrení smerujúcich k optimalizácii siete zastupiteľských úradov.

V súčasnosti sa sieť zastupiteľských úradov postupne približuje k stavu, ktorý by sme mohli označiť za relatívne optimálny len v rámci existujúcich finan-

čných limitov. Napriek svojej „neukončenosti“ je však schopná efektívne a na vysokej profesionálnej úrovni presadzovať zahranično-politické záujmy Slovenskej republiky. Zároveň si treba uvedomiť, že sieť zastupiteľských úradov nikdy nebude dobudovaná definitívne, keďže ide o dynamický proces, ovplyvňovaný nielen záujmami, ale aj možnosťami Slovenskej republiky, ako aj vývojom európskej a svetovej politiky.

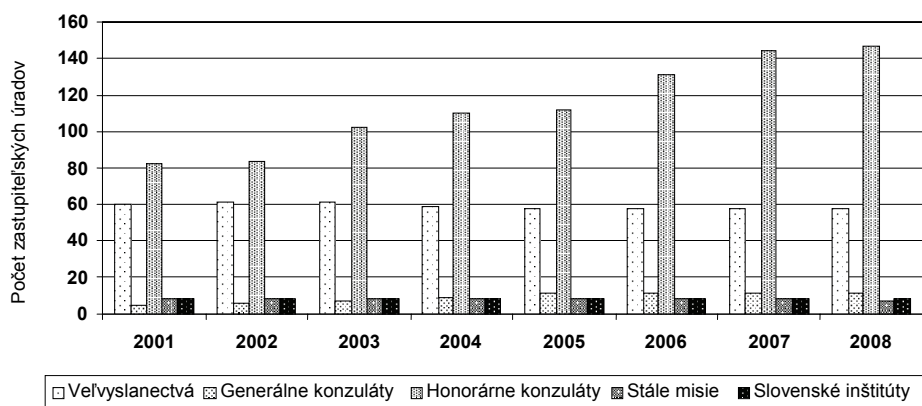
Po vstupe Slovenskej republiky do Európskej únie (1. 5. 2004) a NATO (29. 3. 2004) a v kontexte kontinuálneho procesu globalizácie sa Slovenská republika stala spoluzodpovednou za široké spektrum spoločnej zahraničnej a bezpečnostnej politiky Európskej únie a slovenská diplomacia tejto skutočnosti musela prispôbiť svoje zastúpenie v zahraničí. Z toho vyplýva, že v členských krajinách Európskej únie a NATO, ale aj v krajinách a regiónoch, ktoré sú hlavným predmetom záujmu spoločnej zahraničnej a bezpečnostnej politiky Európskej únie, by rozmiestnenie zastupiteľských úradov, ich funkčnosť a personálne obsadenie malo byť na úrovni členských krajín Európskej únie, ktoré sú porovnateľné so Slovenskou republikou. *„Relevantnosť bilaterálnej diplomacie v Európskej únii je zrejmá aj zo skutočnosti, že viaceré členské krajiny rozširovali svoju sieť zastupiteľských úradov tak, aby mali diplomatické zastúpenie v každom členskom štáte Európskej únie“* (Pajtinka 2007, p. 80). Dlhodobý cieľ Slovenskej republiky zriadiť zastupiteľský úrad v každej členskej krajine Európskej únie a NATO sa zatiaľ nepodarilo splniť. Vo viacerých členských krajinách absentuje zastupiteľský úrad a diplomatické pokrytie týchto krajín je riešené priakreditáciou.

Skúsenosti z členstva Slovenskej republiky v Európskej únii a NATO ukazujú, že participovanie krajiny v systéme medzinárodných vzťahov a spolupráce v Európe i vo svete nadobúda kvalitatívne odlišnú dimenziu. Pôsobenie zahraničnej služby v týchto podmienkach vyžaduje, aby sieť diplomatických, konzulárnych, obchodno-ekonomických, vojensko-obranných, policajných a kultúrnych zastúpení Slovenskej republiky vo svete bola schopná v celej šírke a na požadovanej úrovni zabezpečiť plnenie vládnych úloh v oblasti zahraničnej politiky, ktoré významne ovplyvňujú celkové postavenie a vnímanie Slovenskej republiky, ako aj dynamiku vnútorného rozvoja a stabilitu krajiny.

Slovenská republika je krajinou s výrazne proexportne zameranou ekonomikou. Efektívna a dostatočne široká sieť zastupiteľských úradov je jedným zo základných predpokladov ďalšieho rozvoja a napredovania ekonomickej spolupráce v oblasti vývozu a získavania zahraničných investícií pri využití synergického efektu politického a hospodárskeho pôsobenia. Z kontextu národnoštátnych a medzinárodných záväzkov vyplýva kontinuita procesu kreovania siete zastupiteľských úradov v zahraničí s cieľom komplexne pokryť záujmové oblasti.

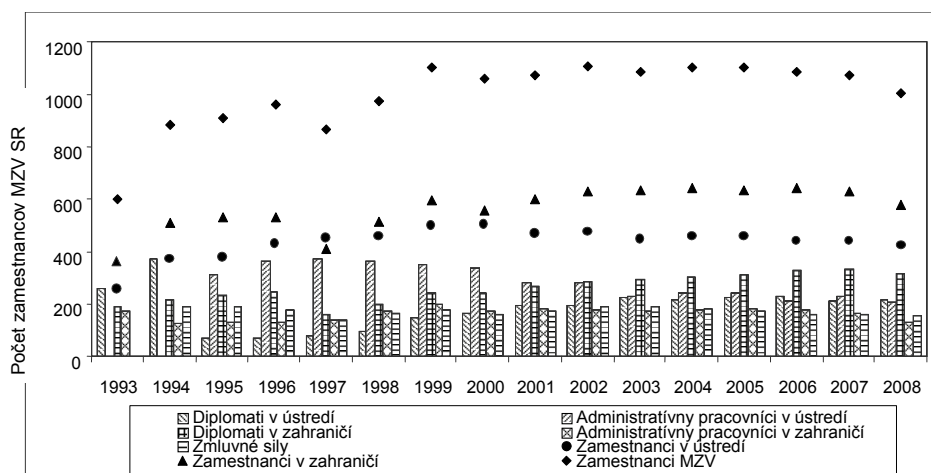
Moderná zahraničná služba vyžaduje pri naplňovaní záujmov štátu nevyhnutnú a zodpovedajúcu materiálnu základňu. Dostatočné finančné, technické a personálne zabezpečenie siete zastupiteľských úradov nachádza reflexiu v úrovni jeho politických, ekonomických a ďalších vzťahov s vonkajším prostredím a predstavuje predpoklad zaručenia jeho bezpečnosti a vlastného rozvoja. Nedostatočná pozornosť venovaná zahraničnej službe by mohla priniesť stagnáciu celkovej úrovne spolupráce so zahraničím. Možno konštatovať, že vývoj počtu

veľvyslanectiev Slovenskej republiky v zahraničí prešiel v ostatnom období relatívne stabilným vývojom. V roku 2009 pôsobilo v zahraničí celkovo 59 veľvyslanectiev.

Obr. 1. Vývoj počtu zastupiteľských úradov Slovenskej republiky v rokoch 2001-2008

V ostatných rokoch dochádza z finančných dôvodov k poklesu počtu zamestnancov MZV SR, vrátane diplomatov, avšak pri zachovaní počtu úradov. Z hľadiska štruktúry zamestnancov je zrejme predovšetkým pokles počtu administratívnych zamestnancov a zmluvných síl, čo pokladáme za negatívny jav, najmä z hľadiska efektívnosti agendy diplomatov.

Obr. 2. Vývoj a štruktúra zamestnanosti pracovníkov MZV SR v rokoch 1993-2008

PRIESTOROVÉ ASPEKTY SIETE VEĽVYSLANECTIEV SLOVENSKEJ REPUBLIKY V ZAHRANIČÍ

Z hľadiska priestorovej diferenciacie má Slovenská republika najviac veľvyslanectiev lokalizovaných v Európe, celkovo 32, v Ázii je lokalizovaných 15 veľvyslanectiev, v Amerike šesť (uvažujeme o Severnej, Strednej a Južnej Amerike), päť sa nachádza v Afrike a jeden v Austrálii a Oceánii. Je dôležité pripomenúť, že vo viacerých krajinách, kde absentuje zastupiteľský úrad, existuje priakreditácia k určitému zastupiteľskému úradu a teritoriálna pôsobnosť daného úradu tak nie je obmedzená len na územie jedného štátu. Zastupiteľské úrady Slovenskej republiky vrátane priakreditácie zastupujú záujmy Slovenskej republiky celkovo vo viac ako 170 krajinách. Z priestorového hľadiska možno konštatovať, že sieť týchto úradov je rozmiestnená pravidelne a rovnomerne aj pokrýva jednotlivé štáty Európy. Väčšina veľvyslanectiev má svoje sídlo v hlavnom meste konkrétneho štátu s pôsobnosťou pre tento štát. Nájdu sa však aj prípady, keď pod jedno veľvyslanectvo spadá viac štátov. V prípade Európy ide o pobaltské štáty – Litvu, Lotyšsko a Estónsko, kde všetky tri štáty patria pod veľvyslanectvo v Lotyšsku so sídlom v Rige. V rámci západnej Európy sa takýto prípad vyskytuje v štátoch Beneluxu. Konkrétne ide o Luxembursko, ktoré podlieha úradu v Belgicku so sídlom v Bruseli. Ďalšie podobné prípady sa vyskytujú v oblastiach juhovýchodnej a východnej Európy. V prípade Moldavska, kde nemá Slovenská republika samostatné veľvyslanectvo, je jeho územie priakreditované do pôsobnosti veľvyslanectva v Rumunsku so sídlom v Bukurešti. Podobne aj v prípade Gruzínska absencia veľvyslanectva znamená teritoriálnu príslušnosť tohto štátu k úradu v Ankare. Ďalším prípadom je Rusko, kde sídlo veľvyslanectva Slovenskej republiky je umiestnené v Moskve. Okrem územia Ruska úrad teritoriálne zahŕňa aj územie Arménska a Azerbajdžanu. Považujeme tiež za dôležité upozorniť na zastupiteľské úrady Francúzska a Španielska, ktoré okrem vlastného územia zastupujú aj štáty mimo Európy. V prípade Španielska ide o územie Maroka a v prípade Francúzska o Alžírsko. V ostatných európskych krajinách má Slovenská republika sídla svojich veľvyslanectiev s pôsobnosťou pre územie daného štátu.

Ázia je po Európe druhým kontinentom v poradí, kde má Slovenská republika lokalizovaných najviac veľvyslanectiev, celkovo 15. Musíme brať do úvahy aj rozlohu Ázie a jej štátov, pod jednotlivé veľvyslanectvá Slovenskej republiky tu spadá podstatne väčšie územie ako v prípade Európy. Zatiaľ čo v Európe je spádovosť viacerých štátov pod jeden úrad skôr výnimočná, v Ázii ide o jav, ktorý sa vyskytuje pomerne často. Na Blízkom východe veľvyslanectvu v Sýrskej arabskej republike so sídlom v Damasku podliehajú aj územia Libanonu a Jordánska. Zaujímavou bola vyriešená otázka Arabského polostrova. Po zrušení veľvyslanectva v Spojených arabských emirátoch, ktoré malo sídlo v Abú Dhabí, všetky štáty, ktorých územie spadalo pod tento úrad (Saudská Arábia, Spojené arabské emiráty, Jemen, Omán), prešli pod pôsobnosť veľvyslanectva v Egypte so sídlom v Káhire, Katar je zasa priakreditovaný pod úrad v Kuvajte. V strednej Ázii sú lokalizované tri veľvyslanectvá s rozšírenou teritoriálnou pôsobnosťou. Kazachstan a Kirgizsko spadajú pod úrad v Astane, Uzbekistan, Turkménsko a Tadžikistan pod úrad v Taškente a Irán, Afganistan a Pakistan podliehajú úradu v Teheráne. Pomerne rozsiahle územie spadá pod veľvyslanectvo v Dillí v Indii, kam patrí celkovo päť krajín. Okrem Indie ide o Bangla-

děš, Nepál, Srí Lanku a Buthanské kráľovstvo. Rovnako veľvyslanectvu so sídlom v Pekingu podlieha pomerne veľké územie, popri Číne aj Tchaj-wan, Mongolsko a KĽDR. Štáty Zadnej Indie – Laos, Kambodža, Myanmar a Thajsko patria spolu pod veľvyslanectvo so sídlom v Bangkoku. Úrad so sídlom v japonskom Tokyu okrem svojho územia zastrešuje aj Marshallove ostrovy, Republiku Palau a Mikronézske federatívne štáty. V Malajzii má Slovenská republika veľvyslanectvo lokalizované v hlavnom meste Kuala Lumpur, pod ktoré patrí tiež územie sultanátu Brunej. Indonézia, Singapur, Demokratická republika Východný Timor a Filipíny spoločne spadajú pod úrad v Jakarte. V celej Ázii možno vyčleniť len tri štáty, v ktorých je pôsobnosť zastupiteľského úradu obmedzená iba na vlatné územie – Južná Kórea, ktorá má svoj úrad v Soule, Irak v Bagdade a Vietnam v Hanoji (opätovne otvorené veľvyslanectvo).

V Austrálii má Slovensko zastúpenie prostredníctvom veľvyslanectva so sídlom v Canberre. Okrem Austrálie sem spadajú aj územia Nového Zélandu, Republiky Fidžijských ostrovov, Kiribati, Nauru, Papuy-Novej Guinei, Samoy, Salamúnových ostrovov, Tonga, Tuvalu a Vanuatu.

Africký kontinent je rozdelený medzi jednotlivé veľvyslanectvá Slovenskej republiky viac-menej rovnomerne. Celkovo má Slovenská republika v Afrike päť veľvyslanectiev, pričom dva africké štáty spadajú pod veľvyslanectvá, ktoré majú sídla mimo územia Afriky. Konkrétne ide o spomínané Alžírsko patriace pod parížske veľvyslanectvo vo Francúzsku a Maroko, ktoré spadá pod úrad v Madride v Španielsku. Pod veľvyslanectvo v Tripolise patrí nesúvislé územie, ktoré tvoria štáty Lýbia, Tunisko, Čad a na západe Mauretánia. Veľvyslanectvu so sídlom v Káhire podlieha Egypt so Sudánom a po zrušení už spomínaného veľvyslanectva v Spojených arabských emirátoch aj Jemen, Saudská Arábia, Omán a Spojené arabské emiráty. V oblasti štátov strednej Afriky má Slovenská republika svoju pobočku zastupiteľského úradu v Etiópii v Addis Abebe a zastúpenie má tiež v Keni v Nairobi, kam spadá pomerne veľa štátov – Keňa, Somálsko, Tanzánia, Rwanda, Burundi, Uganda, Konžská republika, Seychelská republika, Komorská federatívna islamská republika a Stredoafriická republika. Štáty južnej časti Afriky spadajú pod veľvyslanectvo so sídlom v Juhoafrickej republike v Pretórii. Ide tiež vcelku o rozsiahle územie a väčší počet štátov – Juhoafrickú republiku, Lesotho, Svazijsko, Namíbiu, Botswanu, Zimbabwe, Mozambik, Malawi, Zambiu, Angolu, Madagaskar a Maurícius. Najväčší počet štátov spadajúci pod jeden úrad je v oblasti stredozápadnej Afriky. Veľvyslanectvu v Abuji v Nigérii podlieha až devätnásť štátov: Nigéria, Benin, Ghana, Sierra Leone, Guinea, Guinea-Bissau, Rovníková Guinea, Senegal, Gambia, Kamerun, Gabon, Kapverdská republika, Burkina Faso, Mali, Libéria, Togo, Pobrežie Slonoviny, Niger, Republika Svätý Tomáš a Princov ostrov.

Veľvyslanectvá na americkom kontinente sú rozmiestnené rovnomerne. V Spojených štátoch amerických má Slovenská republika lokalizované veľvyslanectvo vo Washingtone D. C., v Kanade sídli veľvyslanectvo v Ottawe a v oboch prípadoch patria pod jeden úrad len príslušné štáty. V Strednej Amerike podliehajú jednému úradu so sídlom v Mexico City Spojené štáty mexické, ďalej Guatemala, Honduras, Salvador, Kostarika, Nikaragua, Panama a Belize. Situácia v oblasti Karibiku je vyriešená tak, že pod veľvyslanectvo v Havane spadá taktiež viacero štátov – Kuba, Antigua a Barbuda, Barbados, Dominikánska

republika, Grenada, Jamajka, Haiti, Svätý Vincent a Grenadíny, Trinidad a Tobago, Bahamské spoločenstvo, Dominické spoločenstvo, Svätý Krištof a Nevis a Svätá Lucia. Štáty Južnej Ameriky sú rozdelené rovnomerne pod dve veľvyslanectvá. Veľvyslanectvu v Brazílii podlieha Brazília, Ekvádor, Kolumbia, Venezuela, Surinam a Guyana a veľvyslanectvu v Buenos Aires zasa Argentína, Bolívia, Chile, Paraguaj, Uruguaj a Peru.

Treba zdôrazniť, že pri zriaďovaní zastupiteľských úradov zohráva dôležitú úlohu zahranično-politická orientácia jednotlivých krajín a ekonomické možnosti Slovenskej republiky. Vytváranie siete zastupiteľských úradov je kontinuálny proces a pre viacero štátov (regiónov) predstavuje otvorené otázky z hľadiska diplomatického pokrytia, prípadne jeho prehodnotenia.

PRIESTOROVÉ ASPEKTY SIETE KONZULÁRNYCH ÚRADOV SLOVENSKEJ REPUBLIKY V ZAHRANIČÍ

Konzulárny úrad vykonáva konzulárne funkcie na základe dohovorov s jednotlivými krajinami a činnosť konzulov možno označiť ako správnu činnosť kombinovanú s plnením niektorých notárskych a súdnych úloh. Za všeobecnú úlohu konzulátov možno označiť napomáhanie rozvoju politických, hospodárskych a kultúrnych stykov, zabezpečovanie právnych záujmov štátu a právnych záujmov a ochrany občanov Slovenskej republiky. Na čele konzulárneho úradu je vedúci vymenovaný ministrom zahraničných vecí SR a v jeho neprítomnosti poverený zástupca. Konzulárny zástupca, na rozdiel od diplomatického zástupcu, nereprezentuje štát ako subjekt, je len jeho zamestnancom. Pri výkone svojej funkcie používa osobité práva, výsady a imunitu (konzulárnu imunitu, ktorá je užšia ako diplomatická imunita). Konzulárny úrad vykonáva konzulárne funkcie prostredníctvom konzulárnych úradníkov spravídla vo svojom konzulárnom obvode v súlade s právnymi predpismi prijímacieho štátu.

Budovanie siete generálnych konzulátov prešlo v posledných rokoch progresívnym vývojom. Zatiaľ čo v roku 2001 mala Slovenská republika päť generálnych konzulátov, v roku 2005 ich už bolo desať. Svoje sídla mali v Brne, Istanbul, Mníchove, Sankt Petersburgu a Užhorode. K tejto päťici sa postupne pridali ďalšie generálne konzuláty. V septembri roku 2001 pribudol generálny konzulát v Békešskej Čabe, v roku 2003 pribudol ďalší generálny konzulát v Krakove, v roku 2004 bol otvorený generálny konzulát v New Yorku a koncom augusta roku 2004 začali svoju činnosť aj generálne konzuláty v Los Angeles a v Shanghai. Posledný generálny konzulát bol otvorený koncom roku 2009 v Zürichu, keď povýšili dovtedy fungujúci honorárny konzulát na generálny. Generálny konzulát v Brne bol však v rámci úprav siete generálnych konzulátov rezortom diplomacie uzatvorený v roku 2008. Z hľadiska priestorovej diferenciácie jednotlivých generálnych konzulátov možno konštatovať, že najviac ich je lokalizovaných v Európe, celkovo sedem, dva sa nachádzajú v Spojených štátoch amerických a jeden v Ázii. Slovenská republika nemá na Africkom kontinente, ani v Austrálii a Oceánii žiadny generálny konzulát.

Honorárne konzuláty predstavujú špecifickú formu zastúpenia a dotvárajú sieť zastupiteľských úradov SR v zahraničí. Sú riadené honorárnymi konzulmi alebo honorárnymi generálnymi konzulmi – občanmi príslušnej krajiny, ktorí činnosť svojho úradu financujú z vlastných prostriedkov. Aj keď je to dôležitý

podporný prvok na uplatňovanie zahranično-politických záujmov Slovenskej republiky, nemôže plnohodnotne nahradiť efektívnu činnosť zastupiteľského úradu.

Vývoj siete honorárnych konzulátov mal progresívny charakter, ich počet každým rokom narastal. Zatiaľ čo v roku 2001 mala Slovenská republika v zahraničí 82 úradov tohto typu, do roku 2009 ich počet vzrástol na 146. V súvislosti s integračnými procesmi SR je takmer polovica honorárnych konzulátov lokalizovaná v Európe. Vychádzajúc z koncepcie rozvoja siete honorárnych konzulátov možno konštatovať, že do roku 2012 plánuje Slovenská republika zriaďovať honorárne konzuláty predovšetkým v rozvojových krajinách a v štátoch, kde doposiaľ nemá profesionálne diplomatické alebo konzulárne zastúpenie, prípadne vo vybraných regiónoch štátov, v ktorých je vzhľadom na intenzitu vzťahov takáto forma zastúpenia relevantná. Vážnosť honorárnych konzulátov podčiarkoval aj celosvetový kongres honorárnych konzulov Slovenskej republiky, ktorý sa uskutočnil v Bratislave v roku 2008 (Výročná správa MZV SR 2008) s cieľom informovať o vývoji Slovenskej republiky v kontexte završovania integračných procesov do európskych a transatlantických štruktúr, definovať priority smerovania zahraničnej politiky Slovenskej republiky a stanoviť kľúčové úlohy honorárnych konzulátov v podmienkach súčasného postavenia Slovenskej republiky na medzinárodnej politickej scéne. Kongres sa zamerával aj na identifikovanie činností a potrieb honorárnych konzulátov, hľadanie mechanizmov zlepšenia ich práce, koordináciu a spoluprácu s príslušnými zastupiteľskými úradmi, ako aj ústredím Ministerstva zahraničných vecí Slovenskej republiky v Bratislave. V poslednom období dochádza k rozširovaniu práce diplomatov o také oblasti ako je ekonomika, životné prostredie a kultúra. Podľa Kurucz (2007) ide o tie sféry medzinárodných vzťahov, ktoré čoraz markantnejšie ovplyvňujú aj vzťahy medzi štátmi, alebo naopak, štáty majú záujem o ich využívanie, či dokonca regulovanie. Vychádzajúc z analýz doterajšieho fungovania honorárnych konzulátov možno konštatovať, že ide o dôležitý nástroj zahraničnej politiky v štátoch, kde Slovenská republika nemá priame diplomatické alebo konzulárne zastúpenie.

INÉ FORMY ZASTÚPENIA SLOVENSKEJ REPUBLIKY V ZAHRANIČÍ

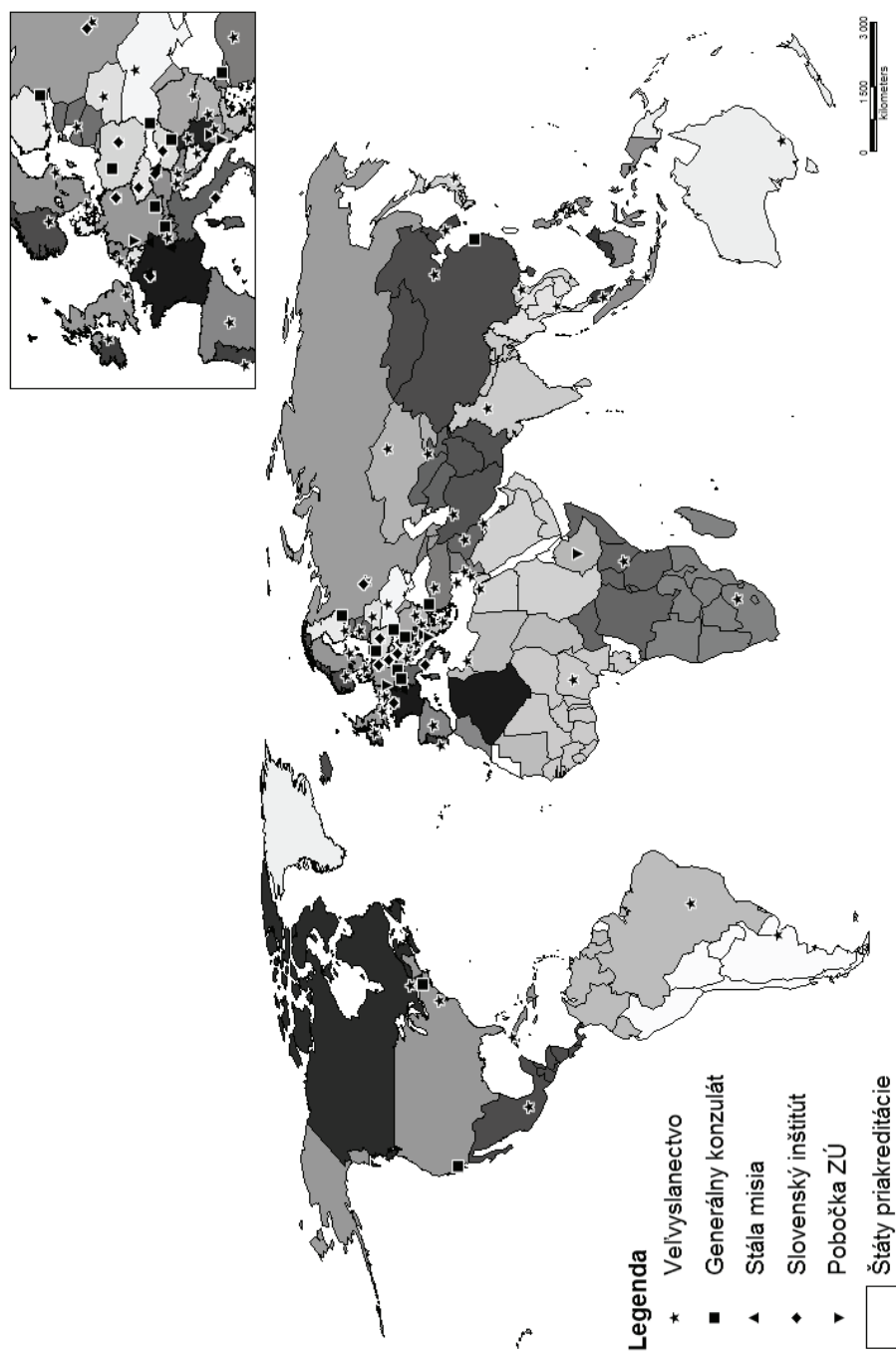
V súvislosti s ostatnými zastupiteľskými úradmi spomenieme ešte slovenské inštitúty, ktoré sú inštitucionálnou bázou Ministerstva zahraničných vecí SR na prezentáciu slovenskej kultúry v zahraničí. Kultúru chápeme ako multidimenzionálny prvok, ktorý je predmetom viacerých vedných disciplín. Podľa Deklarácie UNESCO o kultúrnej diverzite (UNESCO 2002) možno za kultúru vo všeobecnosti považovať súbor rozličných duchovných, materiálnych, intelektuálnych a emocionálnych znakov spoločnosti alebo sociálnych skupín, ktorá zahŕňa okrem umenia a literatúry aj spôsob života, systém hodnôt, tradícií a presvedčení.

Kultúru je potrebné chápať ako jeden z významných elementov medzinárodných vzťahov. Treba akcentovať skutočnosť, že kultúrna diplomacia pôsobí ako faktor bilaterálnej a multilaterálnej diplomacie nielen v rámci Európskej únie, ale aj mimo jej hraníc. Úloha kultúry v medzinárodných vzťahoch však nezo-hrávala vždy kľúčovú úlohu. Ako upozorňuje Kurucz (2007), počas stude-

nej vojny bola kultúra v tieni vojenskej a hospodárskej sily a až po skončení studenej vojny začali výskumy zahraničnej politiky venovať pozornosť kultúre ako faktoru, ktorý ovplyvňuje správanie jednotlivých štátov a je teda jedným z motivačných činiteľov ich pôsobenia na medzinárodnej scéne. Kultúrna diplomacia je jedným z parciálnych elementov, ktorý popri vnútornej a zahraničnej politike spoluvytvára obraz krajiny. Spolupráca členov Európskej únie v oblasti kultúry sa prejavila založením partnerstva národných kultúrnych inštitútov EUNIC (European National Institutes for Culture), ktorá v súčasnosti združuje organizácie z 19 členských štátov a pôsobí v dvoch dimenziách – na úrovni generálnych riaditeľov národných inštitútov a na úrovni klastrov národných kultúrnych inštitútov v jednotlivých mestách.

Sieť slovenských inštitútov sa začala systematicky budovať od roku 1993. Slovenský inštitút zriaďuje minister zahraničných vecí Slovenskej republiky, riadi ich generálny riaditeľ sekcie bilaterálnej spolupráce Ministerstva zahraničných vecí SR a metodicky ich usmerňuje riaditeľ odboru kultúrnych stykov a krajanov Ministerstva zahraničných vecí SR. Na čele slovenského inštitútu stojí riaditeľ, ktorý zostavuje plán činnosti inštitútu a zodpovedá zaň, pričom aktívne spolupracuje s Ministerstvom kultúry SR, Ministerstvom školstva SR a ich podriadenými rezortnými inštitúciami, s Maticou slovenskou, ale aj organizáciami v oblasti hospodárstva, cestovného ruchu, Združením miest a obcí Slovenska, regiónmi a ďalšími. Slovenské inštitúty pôsobia pri zastupiteľských úradoch Slovenskej republiky v zahraničí a sú efektívnym nástrojom slovenskej zahraničnej politiky v najširšom zmysle slova. Okrem vlastných kultúrnych aktivít vykonávajú aj informačnú, dokumentačnú a propagačnú činnosť. Pomáhajú vytvárať priaznivú pôdu nielen pre vzájomné politické kontakty, ale aj pre spoluprácu v ďalších oblastiach. Úlohou slovenských inštitútov v zahraničí je nielen predstaviť Slovensko a slovenskú kultúru, ale aj šíriť objektívne informácie a poznatky o Slovensku a v záujme hospodárskej politiky Slovenskej republiky informovať o možnostiach podnikania, investícií a turistiky. V krajinách, kde žijú krajské komunity, sa slovenské inštitúty snažia užšie spolupracovať s krajanmi a pomáhajú im udržiavať kultúrne vzťahy s materskou krajinou. Vlastné aktivity inštitúty rozvíjajú na základe kultúrnych dohôd alebo zmlúv iného typu, platných medzi Slovenskou republikou a hostiteľskou krajinou. Sústreďujú sa na rozvoj konkrétnych aktivít recipročného charakteru, na podujatia v oblastiach jazyka a literatúry, historickej vedy, filmovej tvorby, dramatického a hudobného umenia, výstav z bohatého spektra výtvarných odborov, reštaurátorského umenia, archeologického výskumu na Slovensku, zbierkových fondov slovenských múzeí a pod. Terajší stav siete slovenských inštitútov je výsledkom koncepčného usmerňovania procesu ich zriaďovania. Na jar v roku 1999 vedenie Ministerstva zahraničných vecí SR schválilo Koncepciu rozvoja slovenských inštitútov v zahraničí, ktorá vytvára podmienky na rozšírenia ich siete.

Zriadením Slovenského inštitútu v Paríži k 1. 1. 2001 sa počet slovenských inštitútov v zahraničí zvýšil na osem. Nachádzajú sa v Prahe, Budapešti, Varšave, Moskve, Viedni (prvý slovenský inštitút v krajine Európskej únie funguje od roku 1994), Berlíne (od roku 1997), Ríme (od apríla 2000) a Paríži (od roku 2001). Medzi dôležité úrady patrí Dom slovenských regiónov v Bruseli, ktorý zastupuje jednotlivé vyššie územné celky Slovenskej republiky v Európskej únii (doteraz má zastúpenie šesť samosprávnych krajov – absentuje zastúpenie Trnavského a Banskobystrického samosprávneho kraja).

Obr. 3. Sieť zastupiteľských úradov Slovenskej republiky v zahraničí v roku 2009

Doterajšie poznatky z kultúrneho pôsobenia Ministerstva zahraničných vecí SR potvrdzujú, že ciele a úlohy slovenských inštitútov pri prezentácii Slovenska v zahraničí sú nezastupiteľné. Prostredníctvom nich sa darí prezentovať špičkové oblasti slovenského umenia (výtvarné a hudobné umenie, divadlo), literárno-prekladateľské aktivity, pamiatky a predmety kultúrneho dedičstva, spôsoby ochrany a uchovávanía muzeálnej historickej a etnografickej zbierky, ale aj ľudovoumeleckú výrobu a folklór. Postupne sa naplňa pôvodný zámer vyprofilovať pôsobenie slovenských inštitútov podobným spôsobom ako sa to podarilo napr. Francúzskemu inštitútu alebo British Council. V budúcnosti sa uvažuje o otvorení slovenských inštitútov v Belehrade, Londýne a Kyjeve. Pre porovnanie, veľké krajiny majú široko rozvetvenú sieť kultúrnych inštitútov (Francúzsko – 436, Veľká Británia – 233 a Nemecko – 142), čo im umožňuje zabezpečovať množstvo aktivít so širokým záberom. Z okolitých krajín má napr. Rakúsko 29, Maďarsko 19 a Česká republika 21 kultúrnych inštitútov. To však neznamená, že úspešná kultúrna diplomacia je výsostne výsadou veľkých krajín. Dôležitým aspektom je pružnosť vo využívaní rôznych inštitucionálnych foriem. Kurucz (2007) upozorňuje na dôležitosť lokalizácie kultúrnych inštitútov v určitých regiónoch, tak z politických, ako aj z hospodárskych dôvodov. Česká republika má napríklad České centrum v Japonsku, Maďarsko plánuje vytvorenie postov kultúrnych diplomatov pri zastupiteľských úradoch v Ázii, na Blízkom východe a v španielskych jazykových oblastiach. Nórsko v rámci kultúrnej diplomacie akcentuje tri piliere – mier a rozvoj, prírodné zdroje a moder-
ný národ.

V neposlednom rade považujeme za dôležité spomenúť stále misie ako určitú formu zastupiteľského úradu, ktoré plnia celý rad funkcií vyplývajúcich z medzinárodných zmlúv. Ide najmä o zastupovanie Slovenskej republiky v medzinárodných organizáciách a informovanie štátnych orgánov Slovenskej republiky o ich činnosti. V súčasnosti má Slovenská republika nasledovné zastúpenia prostredníctvom stálych misií: Stála misia SR pri OSN v New Yorku, Viedni a Ženeve (zastupovanie záujmov Slovenskej republiky v Organizácii spojených národov), stála misia SR pri medzinárodných organizáciách vo Viedni, Stála misia SR pri Rade Európy v Štrasburgu, Stála misia SR pri OECD v Paríži, Stále zastúpenie SR pri EÚ v Bruseli a Stála delegácia SR pri NATO v Bruseli.

PRIESTOROVÉ ASPEKTY SIETE ZAHRANIČNÝCH ZASTUPITEĽSKÝCH ÚRADOV AKREDITOVANÝCH PRE SLOVENSKÚ REPUBLIKU

Cieľom tejto časti príspevku je analyzovať proces formovania siete zastupiteľských úradov, pričom sa snažíme zdôrazniť aspekt priestorovej lokalizácie zahraničných inštitúcií súvisiaci s administratívnou funkciou mesta. Treba upozorniť, že stratégia rozmiestňovania veľvyslanectiev a konzulárnych úradov je zásadne odlišná. Prekvapivá je skutočnosť, že sa Bratislava doteraz nestala sídlom väčšiny veľvyslanectiev akreditovaných pre Slovenskú republiku, aj keď jedným z významných fenoménov formovania sa Bratislavy ako hlavného mesta od roku 1993 bol proces postupnej lokalizácie veľvyslanectiev a konzulátov na jej území. Za obdobie rokov 1993-2009 bolo v Bratislave lokalizovaných 45 veľvyslanectiev a 38 konzulárnych úradov. Z viacerých dôvodov sú ďalšie veľvyslanectvá situované v iných metropolách Európy, resp. výnimočne aj mimo

Európy, zatiaľ čo zvyšné konzulárne úrady sú okrem Bratislavy v iných lokalitách Slovenskej republiky.

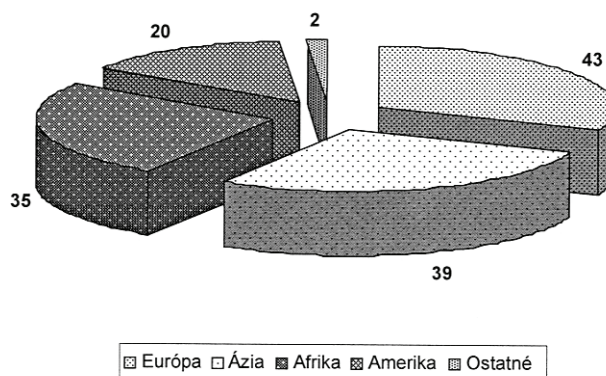
Celkový počet veľvyslanectiev bol v roku 2009 hodnotu 138. S počtom 56 veľvyslanectiev akreditovaných pre Slovenskú republiku je hlavným sídlom týchto inštitúcií Viedeň. Vysvetlením tohto javu je na jednej strane v strednej Európe ojedinelá poloha dvoch hlavných miest, ktoré sú od seba vzdialené len 67 km (viď práce Mládek et al. 1998, Slavík et al. 2005, Slavík a Grác 2008 atď.), na druhej strane určitú úlohu zohráva aj skutočnosť, že Viedeň patrí k svetovým centrárom diplomacie. Sídlí v nej viacero medzinárodných organizácií (napr. OSN, OPEC, OSCE, IAEA), čo sa môže javiť pre jednotlivé krajiny ako vhodná alternatíva lokalizácie zastupiteľského úradu.

Zvyšných 37 veľvyslanectiev sa nachádza v ďalších 11 metropolách, ktorých priestorový rozptyl je pomerne značný. Na základe spoločnej histórie by sa dalo očakávať, že významné postavenie bude mať Praha, ale počtom deväť veľvyslanectiev je až štvrtá v poradí za Berlínom s 13 veľvyslanectvami. Predpoklady na väčší počet týchto inštitúcií má aj blízko ležiaca Budapešť. Pravdepodobne vzhľadom na rezervované politické vzťahy medzi Maďarskom a Slovenskom je v tejto metropole lokalizované len jedno veľvyslanectvo akreditované pre Slovenskú republiku. Spomedzi najvýznamnejších európskych miest sa najviac týchto inštitúcií nachádza v spomínanom Berlíne, ďalej v Moskve (šesť) a Bruseli (dve), po dve veľvyslanectvá sú ešte v Ríme a Varšave, v Londýne a Haagu je len jedno, ale napr. žiadne v Paríži. Jedno veľvyslanectvo je lokalizované aj mimo Európy – v Singapure.

Iná situácia je pri konzulárnych úradoch, kde na rozdiel od veľvyslanectiev je všetkých 38 sústredených len v Slovenskej republike. Tu sa ukazuje dominantné postavenie hlavného mesta Bratislavy ako administratívneho centra celého Slovenska, čo dokumentuje aj počet týchto úradov. Dvadsaťšesť konzulárnych úradov je lokalizovaných v Bratislave, desať konzulátov je umiestnených v ďalších siedmich mestách Slovenskej republiky a dve dokonca aj vo vidieckych obciach v zázemí Bratislavy (Hamuliakovo a Ivanka pri Dunaji). Z miest dominujú metropoly východného Slovenska – Košice (tri) a Prešov (dve), zvyšné sú v Žiline, Liptovskom Mikuláši, Poprade, Trstenej a Vranove nad Topľou.

Z hľadiska lokalizácie veľvyslanectiev v Bratislave sa v doterajšom vývoji logicky presadzovala preferencia európskych štátov. Z európskych krajín má 43 štátov veľvyslanectvo akreditované pre Slovenskú republiku, z toho na území Bratislavy je ich 31. Dominujúcu koncentráciu európskych veľvyslanectiev vyplňuje ešte susedná Viedeň (deväť). V Bratislave a Viedni je tak koncentrovaných vyše 90 % týchto inštitúcií. Len tri zvyšné veľvyslanectvá európskych štátov sú mimo Bratislavy a Viedne, a to v Prahe (dve) a v Ríme (jedno). Pri lokalizovaní siete veľvyslanectiev neeurópskych štátov sveta zohráva pre Slovenskú republiku doteraz najvýznamnejšiu funkciu jednoznačne susedná metropola Viedeň, v ktorej je koncentrovaná väčšina týchto inštitúcií.

Z Ázie má pre Slovenskú republiku akreditované veľvyslanectvá 39 štátov. Väčšina z nich – 20 sa nachádza vo Viedni, len deväť veľvyslanectiev bolo doteraz lokalizovaných v Bratislave, v Prahe sú štyri, po dve veľvyslanectvá nájdeme v Berlíne vo Varšave a po jednom v Budapešti a v Singapure.

Obr. 4. Zahraničné veľvyslanectvá akreditované pre Slovenskú republiku podľa teritórií v roku 2009

Z Afriky má 35 krajín akreditované veľvyslanectvo pre Slovenskú republiku. Špecifikom tejto skupiny veľvyslanectiev je ich najväčší rozptyl v európskych metropolách. Aj v tomto prípade je najviac veľvyslanectiev lokalizovaných vo Viedni (12). Ďalej nasleduje Berlín (sedem), Moskva (šesť) a až na štvrtej priečke v poradí je Bratislava s počtom tri. Zvyšné veľvyslanectvá sú ešte v Bruseli (dve), Prahe (dve), Londýne (jedno), Haagu (jedno) a Ríme (jedno).

Zo štátov ležiacich na americkom kontinente má doteraz 20 akreditované veľvyslanectvo pre Slovenskú republiku. Väčšina z nich sa nachádza vo Viedni – 14. V Bratislave sú len dve veľvyslanectvá – Kuby a USA, zvyšné štyri majú sídlo v Berlíne (tri) a Prahe (jedno).

V prípade Austrálie a Nového Zélandu je problém vyriešený tak, že veľvyslanectvo Austrálskeho zväzu je umiestnené vo Viedni a veľvyslanectvo Nového Zélandu je lokalizované v Berlíne.

Po výbere vhodného centra ako sídla veľvyslanectva pre Slovensko nasleduje hľadanie vyhovujúcej lokality v rámci daného mesta. Pre takýto typ inštitúcie je potrebné vyberať budovu pokiaľ možno v centre mesta, spĺňajúcu podmienky na reprezentáciu danej krajiny. Platí pravidlo, že čím významnejšia krajina, tým sú požiadavky na kvalitu a reprezentatívnosť priestorov vyššie. Špecifikom Bratislavy je, že sa v nej nachádzajú všetky veľvyslanectvá zahraničných krajín, ktoré boli doteraz lokalizované v Slovenskej republike. Vzhľadom na nedostatok reprezentačných priestorov a nedostatok reprezentačných prenajímateľných a komplexne vybavených administratívnych budov na území celého mesta je väčšina zahraničných zastupiteľských úradov lokalizovaná v historickej časti mesta – v Starom Meste. Súčasný trend rozvoja administratívnych zariadení na území Bratislavy vyplývajú predovšetkým z jej postavenia ako hlavného mesta a z nárokov na lokalizáciu inštitúcií medzinárodného významu. Aj napriek skutočnosti, že rozvoj zariadení zahraničných zastupiteľských úradov je orientovaný primárne do centra mesta, čo vyplýva z vysokých nárokov na reprezentatívnosť priestorov, uvažuje sa v súčasnosti s hľadaním nových lokalít, ktoré by spĺňali reprezentatívne kritéria (ÚPN Bratislavy, 2007). Zaujímavosťou je, že niektoré krajiny v súčasnosti využívajú spoločné priestory, napríklad Belgicko

Obr. 5. Územia v pôsobnosti veľvyslanectiev akreditovaných pre Slovenskú republiku v roku 2009

kráľovstvo a Holandské kráľovstvo, ktorých veľvyslanectvo je lokalizované v jednej budove. O spoločné sídlo sa delia tiež veľvyslanectvá Fínskej republiky, Nórskeho kráľovstva a Švédskeho kráľovstva. Ak však budeme brať do úvahy aj ostatné mestá, kde sa nachádzajú zahraničné veľvyslanectvá akreditované pre Slovenskú republiku, tak pozícia Bratislavy nebude v porovnaní s ostatnými mestami v Slovenskej republike až taká výrazne dominantná. Je pochopiteľné, že najvýznamnejšie krajiny z hľadiska zahraničných kontaktov Slovenskej republiky majú svoje veľvyslanectvá lokalizované priamo na námestiach historického jadra v starobyklých budovách (veľvyslanectvá USA, Nemecka, Českej republiky v budovách na Hviezdoslavovom námestí, veľvyslanectvá Grécka, Francúzska a Japonska na Hlavnom námestí atď.).

ZÁVER

V predložennom príspevku sme sa pokúsili o analýzu formovania siete zastupiteľských úradov s dôrazom na priestorovú lokalizáciu.

Globalizačné procesy a členstvo Slovenskej republiky v európskych a transatlantických štruktúrach determinovali podmienky pre interakciu Slovenskej republiky s ostatnými štátmi. Rozvoj a prehĺbovanie bilaterálnych vzťahov s členskými štátmi Európskej únie má zásadný význam pre vzájomné pochopenie a zahraničnopolitickú kohéziu Európskej únie. Ministerstvo zahraničných vecí SR od svojho vzniku formovalo sieť zastupiteľských úradov v zmysle čo najefektívnejšieho plnenia zahranično-politických cieľov. Rok 1993 bol pre zahraničnú politiku charakteristický vytváraním Ministerstva zahraničných vecí SR ako inštitúcie, definovaním jednotlivých pozícií a systemizáciou v ústredí a v zastupiteľských úradoch. Prvé roky fungovania Ministerstva zahraničných vecí SR sa niesli v duchu hľadania systému v rozdeľovaní pracovnej sily do diplomatických a nediplomatických funkcií. Od roku 2001 rozvoj siete zastupiteľských úradov vychádzal zo záujmu Slovenskej republiky o integráciu do euroatlantických štruktúr, preto boli posilnené misie pri EÚ, NATO a OECD. V súčasnosti platí tendencia rozširovania „malých“ zastupiteľských úradov s nízkym počtom zamestnancov. Ich výhodou je zabezpečenie prítomnosti Slovenskej republiky, negatívom je však skutočnosť, že sa nemôžu v plnej miere venovať plneniu zahranično-politických úloh. Je pochopiteľné, že v niektorých významnejších štátoch je vyšší počet diplomatických pracovníkov, preto aj otázku smerovania finančných prostriedkov na prioritné úrady možno považovať za relevantnú. Práve v dôsledku finančných limitov je zrejмый nárast počtu menších zastupiteľských úradov s nižším počtom zamestnancov. Ak berieme do úvahy veľkosť zastupiteľských úradov, vychádzajúc pritom z údajov o počte diplomatov, môžeme konštatovať, že až 54 % zastupiteľských úradov predstavuje kategóriu malých úradov, t. j. úradov, kde pracujú maximálne dvaja diplomati. Približne 33 % zastupiteľských úradov patrí do kategórie s tromi až piatimi diplomati. Naopak najmenší podiel (13 %) tvoria zastupiteľské úrady s viac ako šiestimi diplomati.

V ďalšej časti príspevku sme sa zamerali na priestorovú lokalizáciu zastupiteľských úradov zahraničných krajín akreditovaných pre Slovenskú republiku. Komplexný obraz o sieti zastupiteľských úradov, v tomto prípade zahraničných veľvyslanectiev akreditovaných pre Slovenskú republiku, si možno vytvoriť na

základe obr. 5. Tu sme sa pokúsili poukázať na niektoré špecifiká, ktoré z danej siete zastupiteľských úradov vyplývajú. Predovšetkým hodnotíme pozitívne fakt, že krajiny vo svete patriace k hospodárskym veľmociam, majú sídla svojich zastupiteľských úradov umiestnené v hlavnom meste Slovenskej republiky – Bratislave. Táto skutočnosť podľa nášho názoru ešte podčiarkuje pozíciu Bratislavy, preto si dovoľíme konštatovať, že postavenie Bratislavy ako dominantného administratívneho centra Slovenskej republiky je zrejmé. Nenahradiiteľnú pozíciu Bratislavy v komparácii s ostatnými slovenskými mestami potvrdzuje aj skutočnosť, že nielen zastupiteľstvá hospodárskych veľmocí, ale všetky veľvyslanectvá zahraničných krajín so sídlom v Slovenskej republike sú lokalizované práve v Bratislave.

Inak sa postavenie Bratislavy javí pri porovnaní s ostatnými európskymi miestami, keď je v počte lokalizovaných veľvyslanectiev až na druhom mieste za Viedňou. Dôvodom umiestnenia niektorých zahraničných veľvyslanectiev do iného mesta za hranicami Slovenska môže byť aj fakt, že Bratislava nemá dostatočné množstvo zodpovedajúcich reprezentatívnych priestorov. V tejto súvislosti by sme chceli upozorniť na úzke väzby Bratislavy a Viedne. O pozícií týchto miest, ich vzťahoch z rôznych aspektov vnímania, predovšetkým hospodárskych a historických, bolo napísaných viacero prác.

Ako konštatuje Ištók (1997, p. 10), „*politická geografia patrí k tým geografickým disciplinám, ktoré nemajú všeobecne prijímaný objekt a predmet štúdia*“. V našom príspevku sme sa preto pokúsili upozorniť na jeden z možných smerov výskumu v rámci politickej geografie, ktorý zatiaľ v geograficky orientovaných výskumoch absentuje.

LITERATÚRA

- BALÁŽ, P., TRENČIANSKA, E. (2007). K niektorým aspektom dopadu vstupu do EÚ na zahraničnoobchodnú politiku SR. In Mattoš, B., ed. *Zahraničná politika a diplomacia Slovenskej republiky v kontexte európskej integrácie*. Bratislava (Ekonom), pp. 18-28.
- BARSTON, P. R. (2006). *Modern diplomacy*. New York (Pearson Education Limited).
- BÁTORA, J. (2004a). Identita a štátny záujem v slovenskej zahraničnej politike. *Medzinárodné otázky (International Issues)*, 8, 39-54.
- BÁTORA, J. (2004b). Institutional background of Slovakia's foreign policy. In Kollár, M., Mesežnikov, G., eds. *Slovakia 2003: global report on the state of society*. Bratislava. (Institute of Public Affairs), pp. 339-350.
- BÁTORA, J. (2005). Does the European Union transform the institution of diplomacy? *Journal of European Public Policy*, 12, 44-66.
- BÁTORA, J. (2006). Public diplomacy between home and abroad: Norway and Canada. *The Hague Journal of Diplomacy*, 1, 53-80.
- BÁTORA, J. (2008). *Foreign ministries and the information revolution: going virtual?* Leiden and Boston (Martinus Nijhoff Publishers).
- BÁTORA, J., HOCKING, B. (2009). EU-oriented bilateralism: evaluating the role of member state embassies in the European Union. *Cambridge Review of International Affairs*, 22, 163-182.
- BERRIDGE, P. R. (2005). *Diplomacy: theory and practice*. Palgrave (Basingstoke).
- BRATBERG, Ø. (2008). Bilateral embassies in an integrated Europe: a case of institutional robustness? *European Integration*, 30, 235-253.
- BUČEK, J. (2006). Hlavné smery a problémy výskumu súčasnej politickej geografie. *Geografický časopis*, 58, 353-371.

- BYSTRICKÝ, I. (2006). *Základy diplomacie*. Bratislava (Vydavateľstvo Michala Vaška).
- CONVENTION ON SPECIAL MISSIONS (1969). Adopted by the General Assembly of the United Nations on 8 December 1969 (United Nations Treaty Series), 1500.
- CSABAY, M. (2005). *Dôsledky členstva v Európskej únii pre slovenskú hospodársku diplomaciu. 4. medzinárodná vedecká konferencia doktorandov FMV EUBA*. Bratislava (Ekonom), p. 23, CD-ROM.
- DULEBA, A., LUKÁČ, P., WLACHOVSKÝ, M. (1998). *Zahraničná politika Slovenskej republiky – východiská, stav a perspektívy*. Bratislava (Výskumné centrum slovenskej spoločnosti pre zahraničnú politiku, Friedrich Ebert Stiftung).
- FILINT, C. (2002). Political geography: globalization, metapolitical geographies and everyday life. *Progress in Human Geography*, 26, 391-400.
- GLASSNER, M. I., FAHRER, C., (2004). *Political geography*. Hoboken (Wiley).
- HAMILTON, K., LANGHORNE, R. (1995). *The practise of diplomacy. Its evolution, theory and administration*. London (Routledge).
- HUBINGER, V. (2006). *Encyklopedie diplomacie*. Praha (Nakladatelství Libri).
- IŠTOK, R. (1997). *Štát na politickej mape sveta: politickogeografické a geopolitické aspekty*. Geografické práce VII. Prešov (FHPV PU).
- IŠTOK, R. (2003). *Politická geografia a geopolitika*. Prešov (FHPV PU).
- KOREC, P., MLÁDEK, J., BUČEK, J. (1998). The influence of border location of a city quarter of Bratislava on the transformation of Petržalka's social and economic structure. *Region and Regionalism*, 3, 278-284.
- KREJČÍ, O. (2001). *Mezinárodní politika*. Praha (Ekopress).
- KROEBER, A. L., KLUCKHOHN, C. (1952). *Culture: a critical review of concepts and definitions*. Cambridge (Vintage Books).
- KURUCZ, M. (2007). Kultúrna dimenzia diplomacie. In Mattoš, B., ed. *Zahraničná politika a diplomacia Slovenskej republiky v kontexte európskej integrácie*. Bratislava (Ekonom), pp. 62-71.
- LEONARD, M., STEAD, C., SMEWING, C. (2002). *Public diplomacy*. London (Foreign Policy Centre).
- LIDÁK, J. (2000). *Medzinárodné vzťahy. Medzinárodná politika*. Bratislava (SOFA).
- ŁOS-NOWAK, T. (2002). *Stosunki międzynarodowe. Teorie, systemy, uczestnicy*. Wrocław (Wydawnictwo Uniwersytetu Wrocławskiego).
- LYNCH, D. (2005). *Communicating Europe to the world: what public diplomacy for EU?*. Brussels (European Policy Centre).
- MATTOŠ, B. (2003). Je Slovensko malý štát? O výskume malých štátov. In *Almanach 2003 Fakulty medzinárodných vzťahov EU*. Bratislava (Ekonom), pp. 115-119.
- MATTOŠ, B. (2007). Svetové diplomatické školy – Diplomatiese Akademie Wien. In Mattoš, B., ed. *Zahraničná politika a diplomacia Slovenskej republiky v kontexte európskej integrácie*. Bratislava (Ekonom), pp. 72-76.
- MATTOŠ, B., ed (2007). *Zahraničná politika a diplomacia Slovenskej republiky v kontexte európskej integrácie*. Bratislava (Ekonom), pp. 117-136.
- MLÁDEK, J., BUČEK, J., KOREC, P. (1998). Historical aspects and current development of relations in the Bratislava – Vienna space. *Region and Regionalism*, 3, 264-269.
- PAJTINKA, E. (2007a). Hospodárska diplomacia a jej úloha v 21. storočí. *Mezinárodní vztahy*, 4, 51-71.
- PAJTINKA, E. (2007b). Slovenská diplomacia a jej dimenzie v 21. storočí. In Mattoš, B., ed. *Zahraničná politika a diplomacia Slovenskej republiky v kontexte európskej integrácie*. Bratislava (Ekonom), pp. 77-84.
- PEŠKO, M. (2007). Aktívna diplomacia pre 21. storočie. In Mattoš, B., ed. *Zahraničná politika a diplomacia Slovenskej republiky v kontexte európskej integrácie*. Bratislava (Ekonom), pp. 187-196.

- RANA, K. (2002). *Bilateral diplomacy*. Delhi (Manas Publications).
- RUSIŇÁK, P. (2005). Členstvo malého štátu v EÚ a jeho zahraničná politika. In *Zborník príspevkov z medzinárodnej vedeckej konferencie „Medzinárodné vzťahy 2005. Aktuálne otázky svetovej ekonomiky a politiky“*. Mojmirovce 1-2. december 2005. Bratislava (Ekonom), pp. 83.
- RUSIŇÁK, P. (2007). O potrebe výskumu diplomacie. In Mattoš, B., ed. *Zahraničná politika a diplomacia Slovenskej republiky v kontexte európskej integrácie*. Bratislava (Ekonom), pp. 5-17.
- SLAVÍK, V., KOŽUCH, M., BAČÍK, V. (2005). Big cities in Slovakia: development, planning, contemporary transformation. *European Spatial Research and Policy*, 12, 47-69.
- SLAVÍK, V., GRÁC, R. (2008). Developing the capital city functions of Bratislava. *Moravian Geographical Reports*, 1, 16-24.
- Správa o stave siete zastupiteľských úradov SR v zahraničí v roku 2001 a východiská pre jej ďalší rozvoj. *Materiál na rokovanie vlády SR*. Bratislava (MZV SR).
- Správa o plnení úloh zahraničnej politiky SR v roku 2001. *Materiál na rokovanie č. 864/2002*. Bratislava (MZV SR).
- Správa o stave siete zastupiteľských úradov SR v zahraničí v roku 2002 a východiská pre jej ďalší rozvoj. *Materiál na rokovanie vlády SR*. Bratislava (MZV SR).
- Správa o plnení úloh zahraničnej politiky SR v roku 2002. *Materiál na rokovanie č. 869/2003*. Bratislava (MZV SR).
- Správa o stave siete zastupiteľských úradov SR v zahraničí v roku 2003 a východiská pre jej ďalší rozvoj. *Materiál na rokovanie vlády SR*. Bratislava (MZV SR).
- Správa o plnení úloh zahraničnej politiky SR v roku 2003. *Materiál na rokovanie č. 2914/2004*. Bratislava (MZV SR).
- Správa o stave siete zastupiteľských úradov SR v zahraničí v roku 2004 a východiská pre jej ďalší rozvoj. *Materiál na rokovanie vlády SR*. Bratislava (MZV SR).
- Správa o plnení úloh zahraničnej politiky SR v roku 2004. *Materiál na rokovanie č. 2816/2005*. Bratislava (MZV SR).
- Správa o stave siete zastupiteľských úradov SR v zahraničí v roku 2005 a východiská pre jej ďalší rozvoj. *Materiál na rokovanie vlády SR*. Bratislava (MZV SR).
- Správa o plnení úloh zahraničnej politiky SR v roku 2005. *Materiál na rokovanie vlády SR*. Bratislava (MZV SR).
- Správa o plnení úloh zahraničnej politiky SR v roku 2006. *Materiál na rokovanie vlády SR*. Bratislava (MZV SR).
- Správa o stave siete zastupiteľských úradov SR v zahraničí v roku 2007 a východiská pre jej ďalší rozvoj. *Materiál na rokovanie vlády SR*. Bratislava (MZV SR).
- Správa o plnení úloh zahraničnej politiky SR v roku 2007. *Materiál na rokovanie vlády SR*. Bratislava (MZV SR).
- Správa o stave siete zastupiteľských úradov SR v zahraničí v roku 2008 a východiská pre jej ďalší rozvoj. *Materiál na rokovanie vlády SR*. Bratislava (MZV SR).
- ŠKVRNDA, F. (2003). Medzinárodné vzťahy vo svetle sociologického skúmania. *Almanach 2003 Fakulty medzinárodných vzťahov EU*. Bratislava (Ekonom), pp. 187-195.
- ŠKVRNDA, F. (2007). O zahraničnej politike štátu v podmienkach postmodernej spoločnosti. In Mattoš, B., ed. *Zahraničná politika a diplomacia Slovenskej republiky v kontexte európskej integrácie*. Bratislava (Ekonom), pp. 101-116.
- TAYLOR, P. J. (1999). *Political geography (world economy, nation state and locality)*. Harlow. (Prentice Hall).
- UNESCO (2002). Universal Declaration on Cultural Diversity. Adopted by the 31st Session of the Central Conference of UNESCO, Paris, 2. november, 2001.
- VIENNA CONVENTION ON DIPLOMATIC RELATIONS (1961). Done at Vienna on 18 April 1961 (United Nations Treaty Series).

- VIENNA CONVENTION ON CONSULAR RELATIONS AND OPTIONAL PROTOCOLS (1963). Vienna (United Nations Treaty Series), vol. 596.
- WEISS, P. (2007). Formovanie slovenskej diplomacie a jej inštitucionálnych základov. In Mattoš, B., ed *Zahraničná politika a diplomacia Slovenskej republiky v kontexte európskej integrácie*. Bratislava (Ekonom), pp. 117-137.
- WOLF, S. (2005). Wien und Bratislava: Starke Nachbarn im Zentrum Europas. *Preussburger Zeitung*. März-April, 14-15.
- ŽALOUDEK, K. (2004). *Encyklopedie politiky*. Praha (Nakladatelství Libri).
- Výročná správa Ministerstva zahraničných vecí Slovenskej republiky. *Zahraničná politika v roku 2008*. MZV SR, Odbor verejnej diplomacie, p. 78.

Róbert Grác, Vladimír Slavík

SPATIAL ASPECTS OF THE REPRESENTATIVE AUTHORITIES NETWORK IN THE CONTEXT OF THE FOREIGN POLICY OF THE SLOVAK REPUBLIC

In the present contribution we have tried to analyse the process of forming the network of representative offices and we tried to highlight aspects of spatial localization. Globalization processes and the Slovak Republic's membership in the European and Transatlantic structures determined the conditions for interaction between the Slovak Republic and other States. Developing and deepening of bilateral relations with the European Union member states is essential for mutual understanding and cohesion of the European Union's foreign policy. Since its foundation, the Ministry of Foreign Affairs of the Slovak Republic has formed a network of representative offices for the most efficient implementation of foreign policy objectives. The year 1993 was characterized by the creation of the Ministry of Foreign Affairs as an institution, when each position was defined and the headquarters and representative offices systemized. Since 2001, the development of the network of representative offices has been based on the essential interest of the Slovak Republic for integration into the Euro-Atlantic structures. Currently, the tendency is expansion of "small" representative offices with a few employees. The advantage of small offices is that they ensure the presence of the Slovak Republic, but the negative feature is that they cannot fully meet the foreign policy tasks.

The spatial location of representative offices of foreign countries accredited to the Slovak Republic is also dealt with. A comprehensive picture of the network of representative offices, in this case, foreign embassies accredited to the Slovak Republic, is given in Fig 4. Here we have tried to highlight some features, which results from the network of representative offices. In particular, the world economic powers have their representative offices located in the capital of the Slovak Republic – Bratislava. This fact, in our view, further emphasizes the dominant position of Bratislava as the administrative centre of the Slovak Republic. The dominant position of Bratislava compared with other cities of the Slovak Republic emphasizes the fact that not only economic superpower, but also all the embassies of foreign countries residing in the Slovak Republic are currently located in Bratislava. Another situation occurs, however, in respect of Bratislava and other European cities, where Bratislava ranks second in number of embassies following Vienna.